

Sygn. akt VI Ga 292/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Walus-Rzasa

Protokolant: st. sekretarz sądowy Magdalena Kamuda

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2015 r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: P.w P.

przeciwko: E. W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu V Wydziału Gospodarczego z dnia 5 maja 2015 r., sygn. akt V GC 115/15 upr

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanej E. W. na rzecz powoda P. w P. kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 292/15

UZASADNIENIE

Powód P. w P. wniósł o zasądzenie od pozwanej E. W. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą D.kwoty 3.184,90 zł z ustawowymi odsetkami oraz kosztami postępowania. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podała, że wykonała przewóz towarów z W. do L. i w związku z wykonanym przewozem wystawiła w dniu 30.08.2013r. fakturę vat , tytułem płatności za wykonany przewóz, której termin zapłaty minął 20.09.2013r.

Sąd Rejonowy w Przemyślu wydał w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym uwzględniając roszczenie strony powodowej w całości.

Od nakazu zapłaty pozwana wniosła zarzuty, domagając się oddalenia powództwa. Pozwana wskazała, że pozostaje z powodem w stałych stosunkach gospodarczych dlatego też kilkakrotnie zlecała mu wykonanie usług przewozu towaru na trasie W. – L. . Jedno ze zleceń nie zostało wykonane przez powoda za co pozwana naliczyła, zgodnie z treścią umowy, karę umowną, którą to następnie potrąciła z należnością wynikającą z faktury, której zapłaty domaga się powód w niniejszym postępowaniu.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej strony zawarły w dniu 22.08.2013r. umowę przewozu, na podstawie której strona powodowa wykonała przewóz towarów z W. do L.. Za wykonany przewóz powód wystawił fakturę vat w dniu 30.08.2013r. na kwotę 3.184,90 zł z terminem płatności na

dzień 20.09.2013r. Pozwana otrzymała fakturę w dniu 6.09.2013r. i pomimo upływu terminu płatności wskazanego w fakturze należności za wykonany przewóz nie zapłaciła.

Pozwana nie zapłaciła wskazanej wyżej kwoty podnosząc, że dokonała obciążenia strony powodowej karą umowną za niewykonanie zlecenia nr (...)z dnia 6.09.2013r. Pozwana naliczyła bowiem stronie powodowej karę umowną w kwocie 1.000 dolarów amerykańskich za niewykonanie zlecenia i notą księgową nr (...) z dnia 13.09.2013r. obciążyła stronę powodową łączną kwotą w wysokości 3.184,90 zł.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów , które nie były kwestionowane przez strony postępowania, a ich autentyczność nie budziła zastrzeżeń Sądu.

Sąd Rejonowy wskazał, że niniejszej sprawie powództwo jest w całości zasadne. Ustalił, że strony łączyła umowa przewozu regulowana postanowieniami Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) i Protokołu podpisania, sporządzona w G. dnia 19 maja 1956 r. (Dz.U. z 1962 r. nr 49, poz. 238 z późn. zm.), zmieniona Protokołem do Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR), sporządzonym w G. dnia 5 lipca 1978 r., (DZ.U. z 2011r. nr 72, poz. 382). Sąd Rejonowy szczegółowo zacytował przepisy Konwencji obowiązujące w niniejszej sprawie i uznał, iż w świetle cytowanych przepisów Konwencji roszczenie strony powodowej jest w całości zasadne. Przedłożone przez stronę powodową dokumenty wskazują, że powód wykonał prawidłowo transport towarów i nie otrzymał w zamian ustalonego wynagrodzenia od strony pozwanej.

Odnosząc się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia wzajemnych wierzytelności Sąd Rejonowy nie uwzględnił tego zarzutu wskazując, że stosownie do art. 493 § 3 kpc do potrącenia w postępowaniu nakazowym mogą być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami, o których mowa w art. 485 kpc. Przy czym Sąd Rejonowy podzielił stanowisko prezentowane w orzecznictwie, z którego wynika, że oparcie zarzutu potrącenia na dowodach innych niż wskazane w art. 485 kpc nie jest skuteczne także wtedy gdy oświadczenie o potrąceniu złożone zostało przed doręczeniem pozwanemu odpisu nakazu zapłaty. Dlatego też skoro pozwana nie udowodniła swojej wierzytelności żadnym z dokumentów, o których mowa w art. 485 kpc tym samym zarzut potrącenia w przedmiotowym postępowaniu stosownie do art. 497 § 3 kpc nie może być uwzględniony.

W przedmiocie odsetek Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 kc, a w przedmiocie kosztów postępowania na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana.

Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła:

- 1) naruszenie przepisu postępowania tj. art. 485 § 2a kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji, w której brak było podstaw do wydania nakazu zapłaty,
- 2) naruszenie przepisu postępowania tj. art. 485 § 2a kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w sprawie istnieje wierzytelność będąca podstawą roszczeń dochodzonych w niniejszej sprawie,
- 3) naruszenie przepisu postępowania tj. art. 496 kpc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji , w której były przesłanki do uchylenia nakazu zapłaty,
- 4) naruszenie przepisu postępowania tj. art. 493 § 3 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie ,
- 5) naruszenie przepisu postępowania tj. art. 316 § 1 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na zasądzeniu świadczenia już spełnionego,
- 6) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 498 i 499 kc poprzez ich niezastosowanie polegające na przyjęciu, że nie doszło do spełnienia świadczenia przez pozwaną.

Mając na uwadze powyższe pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym dnia 17 grudnia 2013r., oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. W szczególności pozwana zarzuciła, że w sprawie brak było podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Ponadto pozwana zarzuciła, że przewidziane w art. 493 § 3 kpc wymaganie udowodnienia wierzytelności przedstawionej do potrącenia dokumentami wskazanymi w art. 485 kpc nie dotyczy sytuacji, w której do potrącenia doszło przed doręczeniem pozwanemu nakazu zapłaty i pozwu. W niniejszej sprawie taka sytuacja miała miejsce albowiem pozwana naliczyła karę umową i dokonała jej potrącenia z należnością przysługującą powodowi jeszcze przed doręczeniem nakazu zapłaty i odpisu pozwu. Stąd też oba roszczenia wygasły, zatem nakaz zapłaty nie powinien zostać wydany.

W odpowiedzi na apelację powód wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

W szczególności powód zarzucił, że strona pozwana nie wskazała dokumentu, z którego wynikałaby wierzytelność przedstawiona do potrącenia a także nie przedstawiła samego dokumentu bądź innego dowodu, z którego wynikałoby złożenie oświadczenia o potrąceniu. Ponadto przedstawione przez stronę pozwaną pisma i oświadczenia w nich zawarte nie stanowiły wezwania do zapłaty należności, na którą wskazuje strona pozwana. Brak jest więc dowodu, że wierzytelność którą strona pozwana pragnie uznać za potrąconą z wierzytelnością powoda była przedtem kiedykolwiek wymagalna. Jedyne pisma, które zostały załączone do akt, i które mają dowieść wymagalności i skuteczności potrącenia to pismo z dnia 13.09.2013r., w którym pozwana wskazuje, że „powyższa kwota zostanie potrącona z faktury nr (...)” oraz nota księgową, w której pozwana stwierdza, że „całkowity koszt zostanie odjęty z FV nr (...)”. Strona powodowa zarzuciła również, że nie otrzymała pisma pozwanej z 11.10.2013r., a ponadto wynika z niego, że oświadczenie w nim zawarte zostało skierowane do pełnomocnika powoda a nie do powoda – co sprzeczne jest z art. 91 kpc.

Strona powodowa podniosła, że na podstawie wskazanych wyżej pism pozwanej nie można przyjąć, że pozwanej przysługiwała względem powoda wierzytelność przedstawiona do potrącenia, i że była ona wymagalna, a ponadto strona pozwana nie udowodniła, że złożyła stronie powodowej skuteczne oświadczenie o potrąceniu takiej wierzytelności. Strona powodowa zarzuciła, że pozwana nigdy nie składała do powoda żadnych reklamacji z tytułu rzekomo niewykonanej przez niego usługi dlatego też roszczenie pozwanej objęte potrąceniem jest bezzasadne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie .

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że w świetle dowodów przedłożonych do akt nie budzi wątpliwości, że powód prawidłowo wykonał transport towarów zlecony mu przez pozwaną i nie otrzymał w zamian ustalonego wynagrodzenia. Przy czym dowodem zawarcia umowy przez strony, jak zasadnie wskazał Sąd Rejonowy był list przewozowy (k. 9). Pozwana nie kwestionowała wysokości wynagrodzenia powoda natomiast podniosła zarzut potrącenia wzajemnej wierzytelności. Dlatego też przedmiotem oceny Sądu Rejonowego był podniesiony przez pozwaną zarzut potrącenia.

Stosownie o art. 493 § 3 kpc do potrącenia mogą być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami, o których mowa w art. 485.

Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku zwrócił uwagę na stanowisko Sądu Najwyższego, z którego wynika, że oparcie zarzutu potrącenia na dowodach innych niż wskazane w art. 485 kpc nie jest skuteczne także wtedy, gdy oświadczenie o potrąceniu złożone zostało przed doręczeniem pozwanemu odpisu nakazu zapłaty. Z komentarza do art. 493 kpc (A. Marciniak, K. Piasecki, Kodeks postępowania cywilnego, Tom II, Komentarz do art. 367 – 729, 6.wydanie Wydawnictwo CH Beck, Warszawa 2014, str. 458) wynika, że zarzut potrącenia, o którym mowa w art. 493 § 3 kpc może dotyczyć tylko wierzytelności udowodnionej dokumentami, o których mowa w art. 485 kpc. Jednakże zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 13.10.2005r. (III CZP 56/05, OSNC 2006, NR 7-8, poz. 119) wymaganie

udowodnienia wierzytelności przedstawionej do potrącenia dokumentami wskazanymi w art. 485 kpc nie dotyczy przypadków potrącenia, do którego dochodzi przed doręczeniem pozwanemu nakazu zapłaty i pozwu. Tak również Sąd Najwyższy w wyrokach z 6.10.2006 r., V CSK 206/06, Legalis i z 24.5.2007 r., II CSK 88/07, Legalis). Odmienne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z 7.5.2004r., I CK 666/03, OSNC 2005, Nr 5, poz. 86).

Mimo niejednolitego stanowiska w tym zakresie Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z 13.10.2005r. W niniejszej sprawie pozwana powołuje się na potrącenie dokonane przed doręczeniem pozwanej nakazu zapłaty i pozwu wskazując na pismo z 13.09.2013r. oraz notę księgową z tej samej daty.

Istnienie wierzytelności przedstawionej do potrącenia pozwana wywodzi ze zlecenia transportowego z dnia 6.09.2013r. nr 24/9/2013 w którym wskazano, że w przypadku niepodstawienia samochodu w wyznaczonym terminie zastrzeżono naliczenie kar w wysokości 10-100% ceny frachtu. W zleceniu fracht określono na 1000 dolarów stąd też wskazana w nocie księgowej kwota wynosi 3.184,90 zł (przy uwzględnieniu kursu dolara zgodnie z NBP). Na okoliczność nie wykonania zlecenia pozwana powołała się również na wydruk rozmów przeprowadzonych przez pracowników powoda i pozwanej przy użyciu komunikatora TRANS. Przyjmując możliwość wykazania zarzutu potrącenia innymi dowodami niż wskazane w art. 493 § 3 kpc należało ocenić czy strona pozwana wykazała w niniejszej sprawie wierzytelność przedstawioną do potrącenia, mając na uwadze treść art. 382 kpc.

Rozważając zarzuty podniesione przez stronę powodową Sąd Okręgowy uznał, iż zarzut potrącenia, na który powołuje się strona pozwana nie zasługuje na uwzględnienie.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwana podzieliła stanowisko strony powodowej co do tego, że w sprawie doszło pomiędzy stronami do zawarcia umowy w sposób dorozumiany a dokument dołączony do pozwu (zlecenie transportowe z 22.08.2013r. nr (...)) jest jedynie oświadczeniem woli pozwanej stanowiące ofertę. Takim samym zleceniem było zlecenie transportowe nr (...)z dnia 6.09.2013r. , z którego pozwana wywodzi przedstawioną do potrącenia karę umowną w wysokości 10-100% ceny frachtu. Należy podzielić stanowisko stron co do tego, że do ustalenia warunków umowy przewozu w obu przypadkach doszło w sposób dorozumiany a warunki tej umowy zostały ustalone jedynie w zakresie zleceniodawcy, ładunku, daty przewozu, miejsca załadunku i rozładunku, wymagań samochodu – a więc w zakresie ustalonym wcześniej przez pracowników powoda i pozwanej w rozmowach telefonicznych. Nie można przyjąć aby zlecenia transportowe potwierdzały zawarcie umowy przewozu w zakresie szczegółowych postanowień, w tym przypadku tzw. postanowień końcowych, szczegółowo określonych w pkt 16 zleceń, w tym również co do naliczenia kary umownej. Zlecenia te zostały wprawdzie przekazane stronie powodowej jednakże nie zostały w całości zaakceptowane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu zarówno powoda jak i pozwanego - stosownie do KRS. Zatem nie można przyjąć aby umowa wiązała strony w zakresie objętym pkt 16 postanowień końcowych zlecenia nr (...), a więc również w zakresie kary umownej.

Mając na uwadze powyższe należy przyjąć, że strona pozwana nie przeprowadziła w toku postępowania prowadzonego przed Sądem I instancji dowodu na okoliczność, że strony zawarły umowę w zakresie obowiązywania kary umownej.

Dodatkowo należy również podzielić zarzut strony powodowej co do tego, że nawet gdyby przyjąć istnienie wierzytelności przedstawionej przez pozwaną do potrącenia to strona pozwana nie wykazała aby wierzytelność ta była wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 kc. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5.11.2014r. III CZP 76/14 wskazał, że potrącenie jest czynnością materialnoprawną dokonywaną przez złożenie oświadczenia drugiej stronie; wywołuje skutek w postaci wzajemnego umorzenia wierzytelności, do wysokości wierzytelności niższej. Oświadczenie o potrąceniu podlega ogólnym przepisom kodeksu cywilnego co do sposobu i chwili złożenia (art. 60 i 61 kc). Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w przepisach szczególnych, skuteczność oświadczenia o potrąceniu uzależniona jest od przesłanek wymienionych w art. 498 kc, przy czym w zakresie przesłanki wymagalności, zgodnie z przeważającymi poglądami doktryny i orzecznictwa, przesłanka ta odnosi się jedynie do wierzytelności przysługującej wierzytelcowi składającemu oświadczenie woli o potrąceniu.

Pojęcie wymagalności nie zostało w prawie zdefiniowane. Zarówno w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie pojęcie to bywa rozumiane różnie, przy czym różnice dotyczą powiązania tego pojęcia z terminem spełnienia świadczenia.

Dla ustalenia terminu spełnienia świadczenia podstawowe znaczenie ma art. 455 kc, który stanowi, że jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

W orzecznictwie przyjmuje się, że zastrzeżenie kary umownej nie rodzi zobowiązania, z którego właściwości wynikałby określony termin spełnienia świadczenia, nie ma bowiem wystarczających podstaw do twierdzenia, iż świadczenie kary umownej powinno nastąpić niezwłocznie po naruszeniu powinności kontraktowych (art. 455 kc); przeciwnie, wskazuje się, że jeżeli w umowie strony nie oznaczyły terminu spełnienia świadczenia z tytułu kar umownych, zobowiązanie takie ma charakter bezterminowy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30.06.2011r., III CSK 282/10 przyjął, że zarówno wymagalność roszczeń wynikających z zobowiązań bezterminowych, jak i początek biegu przedawnienia tych roszczeń należy określać przy uwzględnieniu art. 455 kc. W związku z tym można przyjąć, że roszczenie wynikające z zobowiązania bezterminowego, obejmującego zapłatę kary umownej, staje się wymagalne w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie.

Reasumując należy podzielić stanowisko strony powodowej co do tego, że nawet gdyby przyjąć, że strony zawarły umowę w zakresie dotyczącym kary umownej to przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu pozwana powinna była wezwać powoda do zapłaty wierzytelności z tytułu kary umownej. Skoro tego nie uczyniła dokonane przez nią potrącenie jest bezskuteczne.

Sąd Okręgowy podziela również stanowisko strony powodowej co do tego, że brak w sprawie dowodów na okoliczność niewykonania przez stronę powodową zlecenia nr 24/9/2013. Wydruk rozmów z dnia 5 i 6.09.2013r. nie może stanowić jedynego dowodu zasadności naliczenia kary umownej gdyż jest to dowód niewystarczający.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwaną jako bezzasadną, na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 w związku z art. 108 § 1 kpc.

Odnosnie spełnienia roszczenia przez pozwaną należy zauważyć, że z przedłożonych do zarzutów dowodów nie wynika wprost, że pozwana zaspokoila roszczenie objęte pozwem.